

vanje in ni, dabi jo vsak pocestni dečarec z blatom ometaval. Uradnik ima svojo uradno oblast, vojak svojo sabljo, da varuje svojo veljavo, duhovnik pa nima drugzega, ko svojo moralno moč. Ta se brez skrajne sile ne sme izpodkopavati, ako nočemo pohujšavati svojega naroda.

Proti „Slovincu“ bi pa izrekli željo, naj ne poklada vsake nesrečno izbrane in nepremišljene besede kakega člankarja ali dopisnika novinca na resno tehtnico; naj ne jemlje vsacega dvomljivega izraza, vsacega slabega dovtipa precej za napad na vso duhovščino, ali celo na vero; naj privošči tudi kritiki, če je poštena in pravična, svoje mesto in zlasti naj ne dela lažnjivih liberalcev in brezvercov tam, kjer jih ni.

Oba dnevnikarja naj pa nikdar ne zabita, da možje, po katerih sta tolikrat udrihala v svoji strankarski jezi, so naši rojaki, naši domači delavci, narodni bratje, katerih živo potrebujemo za napredek svojega naroda, za brambo proti tolikim našim pravim sovražnikom. S slabostmi eden drugzega, brez katerih ni nobeden človek, je treba potrpeti iz ljubezni do svojega naroda.

Po ti poti, če Bog dá, približamo se spet eden drugemu; strasti se počasi poležejo, in do veljave pride spet pametna beseda. O snovanji posebne katoliško-politiške stranke pa drugi pot.

Politični pregled.

Domače dežele.

V soboto pride, kakor smo uže večkrat omenili, naš presvetli cesar v Prago. Priprave, ki se prirejajo za slovesni vzprejem, so v resnici velikanske. Češki narod hoče pri tej priliki pokazati, da je še vedno, kakor je bil dozdaj, popolnoma udan svojemu preljubljenemu cesarju ter da so bila popolnoma neopravičena sumničenja nemško-židovskih listov. „Narodni listy“, glasilo Mladočehov, pišejo o tej priliki, da ne motijo nasprotstva, ki so nastala med sedanjim ministerstvom in češkimi zastopniki, prav čisto nič popolne udanosti do vladarja. Tudi se pripisuje temu potovanju posebno važen političen pomen.

Ministerski predsednik grof Taaffe je zbolel ter ne bode mogel spremljati cesarja pri njegovem potovanju na Češko. Namesto grofa Taaffeja bode razen pravosodnega ministra grofa Schönborna spremljal cesarja najstarejši član ministerstva grof Falkenhayn.

Državni zbor se snide 10. oktobra t. l., delegacije pa 9. novembra t. l.

Govor pl. Plenerja je napravil na Poljake prav negoden vtis. Posebno jim ne ugaja, da Plener vedno in povsod poudarja važnost nemškega uradnega jezika. Prepričali so se namreč Poljaki v zadnjem času, kako napreduje ponemčevanje šleskih Poljakov pod pretvezo nemškega uradnega jezika. Zato so pa začeli pisati skoro

vsi poljski listi proti zvezi Poljakov z nemško liberalno stranko.

Po dokončanih letošnjih vojaških vajah je presvetli cesar izdal v Bistrici dne 15. t. m. ukaz na armado, v katerem naglašja, da se je vsled večih vojaških vaj prepričal o vedno večji vojni sposobnosti skupne armade. Letošnje vaje so cesarja zadovoljile in prepričale, da je armada času primerno oborožena, dobro izvežbana in prešineua z duhom skupnosti, kar je njena stoletna dedščina in zagotovilo zveste udanosti v miru in nevarnosti. Cesar izreka armadi in obema deželniima brambama toplo zahvalo in priznanje.

V ponedeljek so se zaključila splošna ministerska posvetovanja. Glavni njih namen je bil določiti proračun za prihodnje delegacije. Časniki trde, da bodo zahtevanja vojne uprave še precej zmerna ter da se bode obdržalo ravnotežje v prihodnjih proračunih obeh državnih polovic.

Sv. oče je doposlal kardinalu grofu Schönbornu v Pragi in tudi drugim avstro-ogrskim in nemškim škofom pismo, v katerem jim priporoča, da bi na to delali, da se odpravi dvoboj, ki je v protislovji z naravskimi in božjimi zakoni.

Hrvaška in Dalmacija. — Niso še pretekli trije tedni, odkar je ogrsko časopisje, odgovarjajoč nemškemu tostranskim listom, javno in jasno izreklo, da ni združenje Dalmacije s Hrvaško nikaka utopija, ampak da se dá govoriti o tem. Med ogrskim časopijem, ki je nekako tako pisalo, bil je tudi poluradni list „Nemzet“. Zato se je pa kar čuditi strastnemu članku, katerega je ta list napisal proti Hrvatom in njih težnjam, in to tem bolj, ker se ni niti ban o prehodu Dalmatincev v Zagreb proti njim neprijazno vedel, dasi je znal, čemu je veljal tako ogromen poset. Pa kaj hočemo, strah je vrag. Znaki vzajemnosti avstrijskih Slovanov so Madjare, katerih je malo ter jih bode vedno manj, zbegali, da se jim je začelo kar mešati v glavi. Njim je vse, kar počenjajo avstrijski Slovani, da si zagotove svoj narodni obstanek, veleizdajstvo, najsi bodo njih zahteve tudi utemeljene po obstoječih postavah. Zato pa groze z novimi nasilstvi. Motijo se pa jako, ako mislijo, da bodo s strahovanjem kaj opravili. Slovani v Avstriji ne bodo mirovali, predno se ne bode tudi v praksi uresničila ravnopravnost vseh narodov, karera je danes le še na papirji ter v mrtvih črkah. Enake pravice, enake dolžnosti — to so vodila naši borbi, in dokler ne bodo določilni krogi praktično uvaževali teh vodil, ne bodo nikdar dosegli zaželenega miru v državi. Dokler ne bodo izginili predsodki, po katerih smo mi Slovani neko podrejeno pleme, za katero obstoje v državi le dolžnosti, a ne tudi pravice, množile se bodo vrste nezadovoljnežev vedno bolj in bolj. Naj le žuga poluradni madjarski list „Nemzet“ z novim pritiskom, naj se le posreči Madjarom in njih vplivu, spraviti do vlade nemško liberalno stranko tostran Litave in posaditi na ministerski stol pl. Plenerja — avstrijski Slovani se ne strašijo vseh teh eksperimentov, oni bodo vedno odločno in neprestano zahtevali, seveda zmerom

v okviru postave, da se jim da to, kar jim gre po postavi in po pravici. Kar se pa tiče veleizdajstva, naj Madjari le molče; Slovani imajo v tem pogledu popolnoma čisto vest, s katero se niti Madjari toliko ponašati ne morejo. Preteklost avstrijskih Slovanov glede udanosti in zvestobe do cesarja in domovine je neomadeževana, in ravno taka bode bodočnost, to bode izvestno pokazala prva prilika.

Pogajanja glede trgovinske pogodbe med Avstro-Ogrsko, Nemško in Italijo se vrše do zdaj povoljno v Monakovem ter se je nadejati ugodne rešitve.

Vnanje države.

Chille. — Iz Valparaisa se poroča, da se je bivši predsednik Balmaceda ustrelil v Santiago pri argentinskem poslaniku.

Kitajsko. — Na Kitajskem preti Evropecem vedno večja nevarnost. Ondotno uže tako fanatično ljudstvo se na nečuvven način ščuje proti kristijanom, posebno pa rimsko katolikom. V revolucionarnih oklicih očita se katolikom, da kradejo kitajske otroke ter da jih moré. Da se bolj užiga srditost domačega ljudstva, izmišljene so v teh oklicih po katoličanih storjene grozovitosti, ki bodo prej ali slej ondotno lahkoverno in tujcem neprijazno ljudstvo pritirale do skrajnosti. Pa tudi proti protestantovskim misijonarjem je obrnena agitacija. Zato pozivlje angleška vlada vse evropske vlasti, da bi proti kitajski državi vzajemno in krepko postopale.

Nemčija. — V Erfurtu je imel nemški cesar spet govor, ki kaže, da se razmere med Nemško in Francosko še precej napete. V svojem govoru je imenoval baje cesarja Napoleona I. „parvenu“, na kar so francoski listi zagnali velik šunder.

Uradni list je objavil naredbo, po kateri bodo s 1. oktobrom le aktivne vojaške osebe, bivše častniške gojence vojaških šol na tujem in naborne ubežnike zadeval ukaz o potnem listu z dne 2. maja 1888. l., tujci pa se morajo v Nemčiji v 24 urah oglasiti policiji, sicer se bodo iztirali.

Rim. — Sv. oče papež je vzprejel dne 20. t. m. prvih 2000 francoskih romarjev. Papeža so prinesli na sedeži, tako zvanem „sedia gestatoria“. Kardinal Langenieu in grof Mun sta prebrala adresse. Odgovarjajoč, stal je sv. oče 25 minut po konci. V svojem odgovoru je rekel sv. oče, da je francoski narod prvi, ki je po izdani papeževi encikliki poslal zastopnike delavskega stanu k njemu. Dejal je, da se socijalno vprašanje ne da rešiti brez cerkvene pripomoči, svaril delavski stan pred brezbožneži, katerih je med socijalisti mnogo, ter ga opominal k varčnosti in treznosti.

Rusija. — Vsled slabe letine je na Ruskem po nekih gubernijah nastala huda lakota. Vlada je dovolila 25 milijonov rubljev podpore. Železnični tarifi za krmo v kraje, koder je lakota, so jako znižani, pa tudi za ži-

vino iz teh krajev. — Poruča se iz Peterburga, da bode prišel namesto dosedanega srbskega poslanika v Peterburgu Petronjevića sedanji ministerski predsednik Pašić.

Poučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

235.

Pripravljanje in žvekanje betela. Ava in pijača od nje.

(Konec.)

Žvekanje betela je postalo pri mnogih azijskih plemenih prava strast. O njem vedno z največim zanosom govore, in v sanskrtu je pesen, katera pripisuje betelu trinajst plemenitih svojstev in veli, da bi se ta svojstva komaj tudi v nebesih nahajala. Mnogi bi rajši pustili jed in pijačo nego betel.

Učinek betelov nam je še malo poznan. Z žvekanjem se v ustih izločuje velika množina sline, in koža se na telesu slabo izhlapeva. Pljunek porudi, in človek kakor da kri pljuje. Usta, ustnice in zobje dobé rdečo bojo, kar se Evropecu, kadar prvi pot vidi, izredno gabi, domačini pa imajo to za uzor lepote. Sapa dobi od betela ugoden duh, usta se ohladé, a zobje učvrstijo. Edino na Nikobarskih otokih so zapazili, da se od betela zobje grdo pokazé, in to najbrže zato, ker betelu primešavajo preveč apna. Kako betel deluje na živce, tega ne znamo. Domačini velé, da jih betel bistri in razveseljuje, in mi jim moramo verjeti, ker bi ga drugače ne uživali po toliko krajih in tako zelo. Po nezdravih in močvirnih krajih Indijskih velé, da betel človeka varuje bolezní, in brž kot ne je v poprovčevem perji ona moč, katera človeka mrzlice brani. Betel upotrebljajo za zdravilo proti omami od opija, ker človeka strezvi, kakor pri nas kava razbistri pijanca. Kapitan Wilkes pripoveda, da je videl, kako se je sultanov sin od opija tako omamil, da je bil popolnoma trd in kakor nezaveden. Ko se je zopet zavedel, poiskal je betela. Sluga je takoj malo kepico sam našvekal in jo potem njemu v usta položil, in kmalu je bil zopet zdrav in vesel. Pa tudi sam betel ima v sebi neko omamno moč; če ga človek veliko žveka, izgubi zavest. No kake so stvari v betelu in kako delujejo, to do sedaj ni preiskano.

Na otočji Tihega oceana, kjer se je betel udomačil, jemljó namesto betelovega poprovca perje od „ave“ ali „kave“. Ava je tudi ena vrsta poprovca ter ima v sebi omamno tvar, katero zovejo „kavahin“. Te omamne stvari je mnogo več v korenu nego v perji, in zato je po otokih Tihega oceana mnogo bolj domača in priljubljena opojna pijača, ki jo od tega korena pripravljajo, nego betel. Pijača „kava“ mora biti pri vsaki slovesnosti. Na otoku Puynipetu jemljó koren od poprovca, ki ga na kamenu